

Gérard miniszter – éjjel a Dunán

Beszélgetés Budapest stílusáról

Vajon van-e értelme annak, hogy előkelő külföldi vendégeinket annyi odaadással és fénnel kalauzoljuk, amint mi tesszük?

Ez a kérdés ötlött föl többekben, amíg tegnap este a Zsófia díszhajó sétálgatott a Dunán Gaston Gérard francia miniszterrel.

Valaki ezt mondta:

– Én csak magamról tudok ítélni. Ha valahol járok – bárhol a világon – a táj, a város, melyet megszeretek, az életem egy darabjává válik, lényemmé hasonul, félig-meddig hazám lesz, s azok az emberek, akikkel egy levegőt szívok, félig-meddig testvéreimmé lesznek. Egy példát mondok. Oxfordban tanultam. Amikor kitört a háború, és Angliával hadiállapotba jutottunk, azt gondoltam magamban: „Anglia ellenségünk. Hadakozzunk vele, de Oxfordot ne bántsuk, mert az az enyém is. Otthagytam a fiatalságom egy darabját.” Ez az érzés bizonyára kölcsönös. Ha az idegen itt megtelik emlékekkel – lát egy alkonyatot a Svábhegyen, hallgat egy-két magyar nótát, eszik a főztünkből, beszélget egy-két értelmes emberünkkel –, akkor ezek az emlékek akarata ellenére működni kezdenek benne, talán nem rögtön, hanem tíz-húsz év múlva, mikor valahol felőlünk ítélni kezdenek, s az illető hivatalosan vagy nem hivatalosan, fehér asztalnál, baráti társaságban a védelmünkre kel, mert önmagát látja bennünk, akikkel, ha csak rövid ideig is, egy életet élt, egy kenyeret evett. Én ezt a külpolitikai propaganda legemberibb és leghasznosabb formájának tartom.

Egy úr, aki a sarokban cigarettázik, ezt mesélte el:

– A Szent Imre ünnepek alatt egy délelőtt a könyvesboltban voltam. Bejön két francia cserkész, tizenhat-tizenhét évesek, lelkesen dicsérik Budapestet, mindazt, amit láttak, tapasztaltak. Egyszerre az egyik odalép Magyarország térképéhez, melyre ki vannak rajzolva a trianoni szegyenhatárok, s egy széles karéjt mutatva így szól: „Ezt vissza fogják adni önöknek. Ha hazamegyünk, majd beszélünk otthon.” Gyermekes föllobbanás? Felelőtlen

beszéd? Szalmaláng-udvariasság? Ne kicsinyeljük le az ilyen megnyilatkozásokat. Ez a két aranyos francia fiú a barátunk marad egy életre. Pár év múlva talán tanárok lesznek, talán képviselők, talán írók vagy újságírók, s hirdetni fogják igazunkat.

Hátul a fődélzeten ül Gérard miniszter, barna felöltőben, melynek gomblyukából a becsületrend tisztí gombja piroslik. „Haut commissaire du tourisme” A francia kabinet tagja. Egyetlen tollvonással hozzánk irányíthatja a világ turistáit.

Kalapját ledobta a hajópadra. Hajadonfőtt van, s fekete haját a dunai szél borzolja. Hűs, varázsos szeptemberi éjszaka van. A Duna sötéten locsog. Ablakok lámpafénytől sárga keretei tűnedeznek el, amint halad a hajó. Fönn, a felhők ablakából kinéz a hold, sárgán.

Amikor – egy-egy pillanatra – nem mutatnak be neki valakit, és helyes udvariassággal magára hagyják – a benyomásainak, az érzéseinek, a gondolatainak – talán ezt gondolja:

– E kivilágított ablakok mögött mind magyarok laknak, más-más vágyakkal, más fájdalokkal, mint a miéink. Ezek a hegyek bennük ősi emlékeket ébresztenek. Nekik ez a város az, ami nekem Párizs. Meg kell őket érteni.

Mindez pedig elegendő.

Most a hajó a Gellért-hegy mellett sétál. Fönn a kivilágított fellegvár tündököl.

– Mit érez, miniszter úr? – kérdezzük. – Keleten van-e vagy Nyugaton? Őszinte benyomását szeretnők tudni. Keleti városnak tartja-e Budapestet vagy nyugatinak?

– Sem keletinek – feleli – sem nyugatinak. Éppen ez az előnye és varázsa. Afféle nyugati városkánk nagyon sok van. Budapest azonban csak egy van a világon. Stílusa, természeti fekvése egyedülállónak teszi. Állandóan azt érzem itt, hogy a Nyugat határbástyáján vagyok, a Nyugat végvárában. Aztán mást is érzek, egyre jobban.

– Mit?

– Azt, hogy ide vissza fogok jönni. De nem hivatalosan. Mint magánember akarok ide visszatérni, s bejárom a hegyeket. Azokat ott, ni – és a Halászbástya felé mutat.

Mielőtt kiszállna a hajóból, odajön hozzánk, s francia szeretreméltósággal így szól:

– Írjanak nekem, kérem. Ígérjék meg, hogy írni fognak, okvetlenül.

Ezek a jegyzetek az idegenforgalom lélektanára óhajtanak rámutatni. Gérard miniszter ma reggel Bécsbe repült. A bőröndjein kívül emlékeket, benyomásokat vitt magával, melyek nőni, érni, hatni fognak.

1930. szeptember 13., szombat, 9. old.